

Les categories gramaticals

Podem agrupar les paraules en conjunts que presenten semblances des dels punts de vista morfològic, sintàctic i semàntic. Aquests grups els coneixem amb el nom de **categories gramaticals**.

Classificarem les paraules en 8 grups:

Variables (poden canviar la forma): substantius, adjectius, verbs, pronoms i determinants.

Invariables: adverbis, preposicions i conjuncions.

4. A continuació tens grups de paraules en els quals n'hi ha una que no té les mateixes característiques que la resta. Digues a quina categoria gramatical correspon cada grup de paraules i barra la incorrecta.

	Categoria gramatical
la, aquestes, algun, per, el, seu, tots, els	
ferro, estret, gruixut, principal, inquiet, gran, natural	
damunt, fora, alegre, ben, ara, immediatament, després	
sense, vosaltres, ells, li, ho, el, la, me, et, ho	
començar, caminar, acompanyar, grandiositat, progressar, permetre	
per tant, tanmateix, sinó, ja que, jugar, però, i	
construcció, carrer, personalment, oliveres, amic, viatgers, lloc	
a, cap a, amb, mai, fins, entre, semblant	

5. Fes cinc oracions amb les paraules de l'exercici anterior.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Classifica les paraules de les oracions següents segons siguin variables o invariables.

- Va posar el llibre a la prestatgeria.
- Els xiquets jugaven damunt del llit.
- No trobarem les claus de casa.
- La flor s'obrí dolçament.
- Quan Anna tornava a casa, la mare se n'anava.

Variables	Invariables

Els **substantius** i els **determinants** varien en gènere i nombre, els **adjectius** en gènere, nombre i grau, els **pronoms** en persona, nombre i gènere i els **verbs** en persona, nombre, temps, veu, mode i aspecte.

7. Indica la diferència que hi ha entre els següents grups de paraules de la mateixa categoria gramatical.

- a) estudie, estudies, estudien: .....
- b) home, dona: .....
- c) educatiu, educativa, educatius: .....
- d) teus, seus: .....
- e) jo, tu: .....
- f) guanya, guanyà, guanyar: .....
- g) aquell, aquest: .....
- h) taula, taules: .....
- i) la ciutat, alguna ciutat: .....

Recorda que, semànticament, **substantius**, **adjectius**, **verbs** i **adverbis** tenen significat. Els **pronoms** agafen el significat de la paraula que substitueixen, i els **determinants** aporten informació a la paraula que complementen. **Preposicions** i **conjuncions** no tenen significat.

8. Amb l'ajuda d'un diccionari, indica el significat de les paraules en negreta i digues a quina categoria gramatical pertanyen.

L'**amplada** del riu en **aquell** lloc i una **intensa** boirina **dificultaven** la visibilitat. Per això **jo** no **em** vaig adonar **totalment** de l'espectacle, **fins a** no tenir-lo davant dels ulls, uns pocs metres **abans** de guanyar l'altra vora.

Paraula	Significat	Categoria gramatical
amplada		
aquell		
i		
intensa		
jo		
em		
dificultaven		
totalment		
fins		
abans		

9. Amb aquests determinants, substantius i adjectius, forma grups de paraules que concorden en gènere i nombre.

El meu
Aquesta
Molts
Una
Dues
Els seus
Algunes
L'
Aquells
Alguns

habitació
jugadors
idees
germà
cavalls
respostes
artista
alumnes
casa
iaios

nous
famosa
correctes
materns
neta
interessants
major
nobles
veterans
rural

La síl·laba. Separació sil·làbica. Diftongs i hiats

La **síl·laba** és un conjunt de fonemes emesos en un mateix colp de veu. Totes les síl·labes tenen una **vocal** que actua com a nucli. A més de la vocal, una síl·laba també pot contenir uns altres elements:

- **Consonants:** es pronuncien quan hi ha un obstacle en l'eixida de l'aire. *P, t, m, r...*
- **Semivocals:** són la *i* i la *u* quan van darrere d'una altra vocal que fa de nucli. *Cou-re, mai.*
- **Semiconsonants:** és la *u* quan porta davant una *g* o una *q* i darrere una vocal que actua com a nucli. *Qua-dern, fre-qüent.*

Recorda que els dígrafs *qu, gu, ny, ig* i *ll* no se separen.

10. Classifica els sons d'aquestes paraules.

Paraula	Vocals	Consonants	Semivocals	Semiconsonants
seure	<i>e, e</i>	<i>s, r</i>	<i>u</i>	<i>no n'hi ha</i>
qüestió				
nàutica				
llenguota				
formatge				

11. Separa les síl·labes d'aquestes paraules

dilluns, subratllar, til·la, estupenda, prima, origen, masculí, trenquen, emmarquem,
passaran, butaques, novelles, endemà, professor, tall, desig

di-lluns, ...

12. Escriu oracions amb el nombre de síl·labes que s'hi indica.

12: .....

18: .....

15: .....

21: .....

Anomenem **diftong** la unió de dues vocals en una síl·laba. Perquè dues vocals contigües formen diftong, una de les dues ha de ser la *i* o la *u*. Per exemple: *rei-na, teu-la, be-veu...* Els diftongs poden ser:

Decreixents: *ai, ei, oi, ui, au, eu, ou, iu.*

Creixents: *gua/qua, güe/qüe, güi/qüi, guo/quo.*

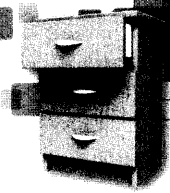
13. Subratlla les paraules d'aquest text que porten diftong.

Text 3

Ecologia quotidiana

Abans de moure's cal valorar-ho tot. En distàncies curtes els trens i autobusos rendeixen fins a 4 vegades més en termes energètics que l'automòbil. A més, usar el transport públic redueix el trànsit. Un autobús de dues plantes pot transportar la mateixa quantitat de persones que 19 cotxes plens, però ocupa una huitena part de l'espai. En trajectes llargs, el tren consumeix fins a un 59% menys d'energia i causa fins a un 84% menys d'emissions contaminants que l'avió, que és més ràpid i també més car.

Agenda ecològica. www.fundacioct.es

14. Escriu les xifres del text anterior en lletra. Subratlla els diftongs creixents i encercla els decreixents.

4: .....
 19: .....
 59: .....
 84: .....

15. Encercla els diftongs d'aquestes paraules i classifica-les en el quadre.

aigüera, estiu, freqüent, esquadró, paisà, viuda, boina, cuina, riure, nouvingut,
 palau, moure, piragua, viviu, guant, quocient, blau, parleu, dau, somriu

Diftong creixent	Diftong decreixent

16. Afig diftongs a les consonants per a formar paraules.

s	seu, sou	b	
p		v	

Dues vocals seguides que es pronuncien en síl·labes diferents formen un **hiat**. Per exemple: *re-la-ci-ó*, *his-tò-ri-a*, *pe-ó*...

17. Separa les síl·labes d'aquestes paraules. Para atenció als hiats.

diari	piano	poesia	ingènua	acordió	lluerna
resumia	València	graella	microones	client	Maria

18. Troba cinc paraules amb hiat en aquesta sopa de síl·labes.

DES	FA	E	NA	.....
MIS	GRA	TE	I	.....
SI	FRA	CI	DE	.....
O	BE	IR	A	.....

19. Separa en síl·labes totes les paraules d'aquest text i classifica-les segons el nombre de síl·labes.

Text 4

La teua veu és el que compta

Aquesta és la base de la democràcia, gràcies a la qual tots els ciutadans ocupem un lloc en la realitat política del nostre govern i participem en la presa de decisions sobre el nostre futur i en la defensa dels nostres interessos. Per això cada quatre anys triem per votació els qui seran els nostres diputats, els encarregats de representar-nos i portar la nostra veu als fòrums de debat polític.

La teua veu. Corts Valencianes

Una	Dues	Tres	Quatre	Cinc